

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1CdoGp/2/2021
Identifikačné číslo spisu:	9021200035
Dátum vydania rozhodnutia:	25.11.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:9021200035.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po poručiteľovi D. Q., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX, naposledy bytom v Q., M. XXXX/XX, za účasti mal. Ľ. L. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. XXXX/XX, Q. - R., zastúpenej matkou Ľ. P. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. XXXX/XX, Q. - R., t. č. bytom A. XXX/XX, Q., o schválenie právneho úkonu za maloletého, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 14. septembra 2020 pod č. k. 69 D 397/2019-135, Dnot 4/2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Okresného súdu Bratislava IV, vydaného prostredníctvom notára JUDr. Violy Juráškovej, povereného Okresným súdom Bratislava IV, funkciou súdneho komisára pod č. k. 69 D 397/2019-135, Dnot 4/2020 zo dňa 14. septembra 2020 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV prostredníctvom notára JUDr. Violy Juráškovej schválil právny úkon za maloletú dedičku menom Ľ. L. Q., nar. XX.XX.XXXX a to odmietnutie dedičstva po poručiteľovi menom D. Q., nar. X.X.XXXX, bytom M. XXXX/XX, Q. - R., ktoré za maloletú dedičku urobila jej zákonná zástupkyňa - matka P. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q., t. č. A. XXX/XX, Q.. Podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora podala maloletá Ľ. L. Q., zastúpená matkou Ľ. P. Q..

2. Proti tomuto rozhodnutiu súdu prvej inštancie podal dovolanie generálny prokurátor v zmysle ustanovenia § 78 a nasl. CMP a navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie. V dovolaní poukázal na to, že zákonná zástupkyňa maloletej Ľ. L. Q. - dedičky po poručiteľovi v prvej dedičskej skupine po úmrtí poručiteľa D. Q. na základe predvolania notárky elektronicky kontaktovala notárku a oznámila jej svoju vedomosť o dlhoch poručiteľa, pretože po rozvoze značnú časť spoločných dlhov splácala výlučne ona. Následne požadovala notárku o špecifikáciu všetkých dlhov poručiteľa, najmä ich výšky, nakoľko presná špecifikácia a zároveň jej nepriaznivá situácia bola obligatórnou podmienkou, aby ako zástupca maloletej dcéry vedela v jej zastúpení prijať relevantné rozhodnutie o dedičstve. Na základe predvolania sa dňa 14.9.2020 dostavila do kancelárie notárky, kde ju opätovne požiadala o súpis dlhov a ich výšky s dôrazom na skutočnosť, že v prípade ak dlhy nebudú prevyšovať sumu 30 000 € Slovenská sporiteľňa by bola ochotná jej

poskytnúť úver, ktorým by v mene dcéry mohla splatiť dlhy poručiteľa. Rovnako upozornila notárku, že úver nad sumu prevyšujúcu 30 000 € by už nebola finančne schopná splácať. Následne ju notárka poučila o odmietnutí, resp. neodmietnutí dedičstva s tým, že v prípade odmietnutia dedičstva sa už na osobu nepozera ako na dediča a taktiež notárka oznámila, že aktíva aj pasíva dedičstva podľa dokladov tvoria len pasíva dedičstva vo výške 50 000 €, čo je aj celková výška dlhov po zosnulom. Ďalej notárka uviedla, že predmetom dedičstva je aj nehnuteľnosť nachádzajúca sa v kat. úz. R.Ú. a to byt v 1 spolu so spoluvlastníckym podielom na spoločných častiach, zariadeniach bytu a pozemkoch, pozemky v 1 nachádzajúcej sa v kat. úz. U., okres L.. Po vyčíslení všeobecnej hodnoty dedičstva je predpoklad, že výška dlhov môže presiahnuť aktíva poručiteľa, čo by prítomní podľa výpovedí neunesli. Potom jej bola predložená zápisnica o pojednávaní s tým, že dlhy sú cca 50 000 €, pričom zoznam dlhov poručiteľa, resp. ich špecifikácia im nebola oznamovaná ani ústnou formou ani písomne, notárka sa obmedzila len na konštatovanie o ich približnej výške. Notárka navrhovateľku neinformovala ani po uplynutí šiestich mesiacov o výške dlhov poručiteľa a následne s nimi už vôbec nekomunikovala. Začiatkom júna 2021 sa u konajúcej notárky informovala, že Okresný úrad Bratislava zmenil výšku dlhov pričom požiadala o mailový kontakt za účelom zaslania rozpisu o zmene výšky dlhov. Žiadny rozpis dlhov jej zaslaný nebol a notárka opätovne prerušila komunikáciu. Navrhovateľka na základe vyššie uvedených mylných informácií a v mene maloletej dcéry z obavy, aby dcéra nezodpovedala za dlhy otca poručiteľa, ktoré mali presiahnuť kladný majetok poručiteľa dedičstvo odmietla. Notárka vydala ako súdna komisárka uznesenie zo dňa 14.9.2020 o schválení právneho úkonu za maloletú dedičku a predložila k podpisu úradný záznam, že dňa 14.9.2020 bolo pozostalým doručené predmetné uznesenie, že ho osobne prevzali a že sa vzdávajú práva na podanie odvolania proti uzneseniu a berú na vedomie, že toto uznesenie sa stáva dňa 14.9.2020 právoplatným. Predmetné uznesenie nebolo navrhovateľke ani jej dcére notárkou vôbec osobne odovzdané ani nikdy neboli doručené poštou. Generálny prokurátor poukázal na chybu v odôvodnení vydaného rozhodnutia s tým, že súdny komisár konal o prejednaní dedičstva po poručiteľke menom J. W..

3. Navrhovateľka až na základe vlastnej iniciatívy nahliadnutím do dedičského spisu po poručiteľovi dňa 18.8.2021 zistila, že v dedičskej veci už bolo vydané uznesenie pod sp. zn. 69 D 397/2019-165, Dnot 4/2020, ktorým sa dedičstvo po poručiteľovi potvrdilo štátu titulom odúmrtie, pričom výška dlhov dedičstva bola ustálená na sumu vo výške 24 897,25 €, t. j. sumu, ktorú keby v prípade ku dňu odmietnutia dedičstva mali riadne zistenú a určenú mohli vykryť prostredníctvom úveru a s maloletou dcérou si následne predajom bytu na M. ulici č. XX v Q., ktorého je ona spoluvlastníčkou v podiele 1 k celku mohli zabezpečiť dôstojné bývanie, nakoľko už tretí rok bývajú v podnájme v školskom byte. S poukazom na uvedené je zrejmé, že v prípade ak by notárka riadne a včas určila pasíva dedičstva tak by matka maloletej nikdy ako zákonná zástupkyňa neodmietla dedičstvo po poručiteľovi. Notárka nevykonala dostatočné, resp. takmer žiadne náležité zisťovanie a dokazovanie skutkového stavu zamerané na hodnoverné a exaktné zistenie výšky majetku a dlhov poručiteľa v predmetnom dedičskom konaní. Špecifikácia dlhov poručiteľa tak ako je uvedená vyššie, že dlhy sú cca 50 000 € a že teda výška dlhov môže presiahnuť aktívny majetok sú arbitrárnymi a nepreskúmateľnými vyjadreniami. Uvedené arbitrárne a nepreskúmateľné špecifikovanie majetku a dlhov dedičstva uviedlo účastníčku konania do omylu, že dedičstvo konania je predĺžené pričom tento omyl bol primárnym a výlučným dôvodom na základe ktorého dedičstvo maloletej dcéry odmietla. Maloletá L. L. Q. je dotknutou osobou, nakoľko uznesenie, ktorým bol schválený právny úkon odmietnutia dedičstva za maloletého je vydané na základe nesprávneho a neúplne zisteného skutočného stavu majetku poručiteľa ku dňu smrti, bráni tomu, aby maloletá bola účastníčkou konania o dedičstve a stala sa dedičkou po poručiteľovi. Pre rozhodnutie o schválení právneho úkonu odmietnutia dedičstva urobeného v zastúpení maloletého dediča jeho zákonným zástupcom musí mať súd zistené údaje o povahe, druhu a cene majetku poručiteľa a o výške dlhov (R 46/76).

4. Uznesenie, ktorým bol schválený právny úkon odmietnutia dedičstva za maloletého dediča, ktorý však podľa vyššie uvedeného bol zjavne v príkrom rozpore so záujmami maloletého dediča, to evidentne súd ani pri pojednávaní neskúmal, nakoľko absentuje akákoľvek presná špecifikácia majetku a dlhov poručiteľa s určením ich výšky, čím zjavne došlo k poškodeniu práva maloletej dcéry poručiteľa na základe riadne zisteného skutkového stavu veci slobodne sa rozhodnúť dedičstvo po svojom otcovi

prijat' alebo odmietnuť, čím čiastočne došlo aj ku zásahu do práva na spravodlivý proces. Vzhľadom na uvedené potreba zrušenia alebo zmeny právoplatného uznesenia prevyšuje v tejto veci nad záujmom zachovania princípu právnej istoty z dôvodu, že týmto procesným postupom poverenej notárky, ktorá tak ako to vyplýva aj zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 14.9.2020 nielenže riadne neupovedomila maloletú dcéru poručiteľa v mene ktorej konala matka ako zákonný zástupca o jej dedičskom práve, o možnosti odmietnuť dedičstvo a o následkoch odmietnutia dedičstva v súlade s ustanovením § 464 Občianskeho zákonníka, ale ani ku dňu poučenia aj napriek výslovným žiadostiam o vyčíslenie dedičstva po poručiteľovi nevykonala riadne súpis majetku poručiteľa a jeho dlhov a ich výšky.

5. Samotný súpis majetku poručiteľa a určenie jeho výšky ako aj dlhov poručiteľa a ich výšky bol prvýkrát vykonaný až uznesením sp. zn. 69 D 397/2019-165, Dnot 4/2020 zo dňa 16.6.2021, ktorým súd potvrdil nadobudnutie majetku po poručiteľovi štátu. Samotný štát podal z dôvodu nedodržania procesných ustanovení CMP odvolanie voči tomuto uzneseniu, pričom paradoxom je rozpor medzi odhadom notárky o výške dlhov poručiteľa na pojednávaní 14.9.2020 ustálenom na cca 50 000 € a určením výšky dlhov poručiteľa v uznesení zo dňa 16.6.2021 - presná výška 24 897,25 €, pričom odhad bol určený ako dvojnásobok sumy zo súpisu dlhov. Tento súpis dlhov ešte nemusí byť správny, nakoľko nereflektuje na zákon o zastavení starých exekúcií účinný od 1.1.2020, správnou aplikáciou, ktorého by výška dlhov poručiteľa nemohla byť, resp. mohla byť nižšia ako suma 24 897,25 € uvedená v súpise dlhov.

6. Generálny prokurátor tiež poukázal na to, že má za to, že vydaním napádaného uznesenia došlo k zásahu do ústavných práv maloletého dieťaťa, keďže právna úprava dedičského práva vychádza zo základnej zásady, že dedičstvo prechádza na dedičov okamihom poručiteľovej smrti. Napriek tomu právna úprava zachováva princíp úradnej ingerencie pri nadobudnutí dedičstva, čo je odôvodnené požiadavkou právnej istoty pri zmene vlastníckych vzťahov alebo iných oprávnení v dôsledku smrti so záujmom na čo najúplnejšom a najpresnejšom určení rozsahu majetku, práv a dlhov patriacich do dedičstva.

7. Súd teda v rozpore s vyšetrovacou zásadou, ktorá platí pre dedičské konanie ako konanie nesporné civilné rozhodol bez náležitého zistenia majetku a dlhov poručiteľa, t. j. na základe nesprávneho a neúplného zistenia skutočného stavu veci, bez náležitého skúmania či tento právny úkon je v záujme maloletého dediča, čím podľa názoru dovolateľa došlo k fatálnemu pochybeniu zo strany súdu konajúceho prostredníctvom poverenej notárky ako súdneho komisára. Poukázal aj na čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý interpretuje právo na spravodlivý proces s tým, že základným aspektom vlády práva je princíp právnej istoty, ktorý vyžaduje, aby konečné rozhodnutia súdov neboli opätovne preskúmané. Právo na spravodlivý proces v súlade s princípom res iudicata zahŕňa požiadavku, aby bolo konečné súdne rozhodnutie nezmeniteľné. ESĽP pripúšťa zásah do konečného súdneho rozhodnutia ako výnimku zo zásady právnej istoty a zo zásady res iudicata, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy fundamentálnej chyby súdneho rozhodnutia. Zásah musí byť legálny, musí byť legitímny a musí byť proporcionálny. Podľa ESĽP odklonom od princípu právnej istoty je ospravedlniteľný iba v prípadoch, keď sa vyskytnú okolnosti podstatného a naliehavého charakteru. Právomoc vyšších súdov zrušovať alebo meniť záväzné a vykonateľné súdne rozhodnutia by mala byť vykonávaná na účely nápravy fundamentálnych chýb. Táto právomoc musí byť vykonávaná tak, aby bola v čo najväčšej možnej miere dodržaná spravodlivá rovnováha medzi záujmami jednotlivca a potrebou zabezpečiť efektívnosť súdneho systému (Guiran v. Rumunsko, sťažnosť č. 24360/04). Mal za to, že z uvedených dôvodov je dovolanie generálneho prokurátora prípustné. Dovolanie si vyžaduje verejný záujem a ochrana práv, ktorú nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

8. K dovolaniu sa vyjadrila zákonná zástupkyňa maloletej L. L. Q., táto sa v celom rozsahu stotožnila s dovolaním generálneho prokurátora, žiadala napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie okresnému súdu. Mala za to, že notárka vzhľadom k tomu, že náležite nezistila skutkový stav veci ohľadne zisťovania údajov o povahe, druhu a cene majetku poručiteľa a o výške jeho dlhov ju uviedla do omylu v pohnútke odmietnuť dedičstvo za maloletú dedičku. Poukázala aj na nové skutočnosti týkajúce

sa výšky dlhov poručiteľa s poukazom na to, že došlo v podstatnej a relevantnej časti exekučných konaní tvoriacich dlh po poručiťovi v danom konaní k ich zastaveniu.

9. Po posúdení dovolacích tvrdení, obsahu napadnutého rozhodnutia a celého spisu dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné a to z nasledujúcich dôvodov:

10. Podľa § 78 ods. 1 a 2 CMP proti právoplatnému rozhodnutiu súdu v konaní podľa tohto zákona je prípustné dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len "generálny prokurátor"), ak to vyžaduje verejný záujem alebo ochrana práv a ak nápravu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

(2) Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné, ak potreba zrušiť alebo zmeniť právoplatné rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

11. Podľa § 80 ods. 1 a 2 CMP generálny prokurátor podá dovolanie iba na základe podnetu účastníka alebo osoby dotknutej právoplatným rozhodnutím súdu. Generálny prokurátor nie je viazaný rozsahom podnetu v prípadoch, v ktorých ani dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania.

(2) Generálny prokurátor môže podať dovolanie aj bez podnetu vo veciach, v ktorých môže prokurátor do konania vstúpiť, a to aj vtedy, ak prokurátor do konania nevstúpil.

12. Podľa § 83 CMP dovolanie generálneho prokurátora možno odôvodniť tým, že

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník nemal spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- f) došlo k zásahu do práva na spravodlivý proces,
- g) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- h) súd nesprávne alebo neúplne zistil skutočný stav veci,
- i) rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

13. Podľa čl. 6 CMP súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi konania tak, aby zistil skutočný stav veci. Súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí.

14. Podľa § 35 CMP súd je povinný zistiť skutočný stav veci.

15. Podľa § 36 CMP súd je povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci.

16. Podľa § 119 CMP právny úkon, ktorý urobil zákonný zástupca za maloletého, súd schváli, ak je to v záujme maloletého.

17. Podľa § 160 ods. 1 CMP ak je v súvislosti s konaním o dedičstve potrebné schváliť právny úkon maloletého dediča súdom, je na schválenie právneho úkonu príslušný súd konajúci o dedičstve.

18. Podľa čl. 5 Základných zásad zákona o rodine č. 36/2005 Z.z. záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do

duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

19. Predmetom dovolania generálneho prokurátora je uznesenie Okresného súdu Bratislava IV č. k. 69 D 397/2019, Dnot 4/2020 vydaného prostredníctvom notára ako súdneho komisára JUDr. Violy Juráškovej, ktorým súd schválil právny úkon za maloletú dedičku menom Ľ. L. Q. a to odmietnutie dedičstva po poručiťovi menom D. Q., nar. X.X.XXXX, ktoré za maloletú dedičku urobila jej zákonná zástupkyňa a to matka P. Q., bytom Q., t. č. A. XXX/XX, Q..

20. Z obsahu súdneho spisu, zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 14.9.2020 spísanej na Notárskom úrade v Bratislave vo veci prejednávania dedičstva po poručiťovi D. Q., nar. X.X.XXXX, bolo zistené, že na pojednávaní boli prítomní: súdny komisár JUDr. Viola Jurášková, zapisovateľ F.D. U. a účastníci konania - Ľ. L. Q., syn poručiťľa, maloletá Ľ. L. Q. - dcéra poručiťľa bola neprítomná. Táto bola prítomná v zastúpení zákonnou zástupkyňou - matkou P. Q.. Z obsahu zápisnice ďalej vyplynulo, že prítomní účastníci boli poučení o odmietnutí, resp. neodmietnutí dedičstva s tým, že v prípade odmietnutia dedičstva sa už na ich osobu nepozera ako na dediča. Súdny komisár oboznámil prítomných s aktívami aj pasívom dedičstva a podľa dokladov mali tvoriť pasíva dedičstva výšku cca 50 000 €. Zároveň tu bolo uvedené, že predmetom dedenia po poručiťovi je nehnuteľnosť kat. úz. R., byt v 1 spolu so spoluvlastníckym podielom na spoločných častiach, zariadeniach bytu a pozemku v 1 a pozemky v kat. úz. U., okres L.. Ďalej bolo v zápisnici uvedené, že po vyčíslení všeobecnej hodnoty dedičstva je predpoklad, že výška dlhov môže presiahnuť aktívny majetok poručiťľa, čo prítomní by finančne podľa výpovede neuniesli. Zároveň prítom uvedli, že dedičstvo v plnom rozsahu odmietajú a sú si vedomí, že už sa na nich ako na dedičov nebude prihliadať. Za maloletú Ľ. L. Q. uvedenú zápisnicu podpísala zákonná zástupkyňa matka P. Q..

21. V súdnom spise sa ďalej nachádza napadnuté uznesenie s vyznačenou doložkou právoplatnosti a to dňa 14.9.2020. Z úradného záznamu, ktorý bol spísaný dňa 14.9.2020 vyplynulo, že prítomní účastníci a to Ľ. L. Q. a maloletá Ľ. L. Q. v zastúpení matkou P. Q. vyhlásili, že potvrdzujú, že dňa 14.9.2020 im bolo doručené písomné vyhotovenie uznesenia č. k. 69 D 397/2019, Dnot 4/2020, ktoré bolo vydané dňa 14.9.2020 notárom JUDr. Violou Juráškovou, súdnym komisárom v dedičskej veci po poručiťovi menom D. Q., rod. Q., nar. X.X.XXXX a že predmetné uznesenie prevzali a že sa vzdávajú práva na podanie odvolania proti uzneseniu a berú na vedomie, že toto uznesenie sa stáva dňom 14.9.2020 právoplatným. V závere úradného záznamu sa nachádzajú podpisy Ľ. L. Q. a aj zákonnej zástupkyne matky malotelej P. Q..

22. Dovolanie generálneho prokurátora je potrebné vnímať ako mimoriadny opravný prostriedok v tom zmysle, že jeho využitie by malo byť výnimočné a využívané len v prípadoch stanovených zákonom. Ustanovenie § 78 CMP vymedzuje prípustnosť dovolania generálneho prokurátora z pohľadu troch kritérií, a to kritéria legitímneho cieľa, kritéria subsidiarity a kritéria proporcionality. Legitímny cieľ možno vnímať ako racionálne zdôvodniteľný zmysel zásahu do konečného rozhodnutia v záujme vyššieho dobra, aby bolo vydané rozhodnutie v súlade s princípom spravodlivého súdneho konania, najmä, aby boli zachované základné procesné práva strán, aby konanie ako celok bolo spravodlivé a aby jeho vydaním nedošlo k spochybneniu súdnictva ako takého. Proporcionality vyjadruje balans medzi záujmom zmeniť rozhodnutie a záujmom zachovať právnu istotu a do rozhodnutia nezasahovať; záujem zmeniť rozhodnutie prichádza do úvahy, ak sú v rozhodnutí alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, závažné fundamentálne chyby spôsobilé zásadným spôsobom narušiť integritu konania. Subsidiarita znamená, že pred podaním dovolania generálneho prokurátora má vždy prednosť iný prostriedok nápravy; v mimosporových konaniach CMP uvádza, že postačí ak iné prostriedky nápravy nie sú

prípustné, a to v čase podania dovolania generálneho prokurátora.

23. Podmienky prípustnosti dovolania generálneho prokurátora v danom prípade boli splnené.

24. Ako už bolo spomenuté dovolanie generálneho prokurátora je subsidiárnym mimoriadnym opravným prostriedkom; podľa Civilného mimosporového poriadku je prípustné iba za predpokladu, ak nápravu nemožno v čase podania dovolania dosiahnuť inými prípustnými opravnými prostriedkami. Z obsahu spisu je zrejmé, že napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 14.9.2020, pričom nápravu rozhodnutia nie je možné dosiahnuť inak ako podaním dovolania, nakoľko voči rozhodnutiu v čase podania dovolania generálneho prokurátora nebolo možné využiť k náprave iný prípustný opravný prostriedok, preto podmienka subsidiarity je splnená.

25. Princíp proporcionality, vyjadrený v § 78 ods. 2 CMP, vychádza z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Európsky súd pre ľudské práva interpretuje článok 6 (právo na spravodlivý proces) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tak, že základným aspektom vlády práva je princíp právnej istoty, ktorý okrem iného vyžaduje, aby konečné rozhodnutia súdov neboli opätovne preskúvané. Právo na spravodlivý proces, v súlade s princípom *res iudicata*, zahŕňa požiadavku, aby bolo konečné súdne rozhodnutie nezmeniteľné. Táto interpretácia bola prijatá v prípade *Brumarescu v. Rumunsko* (sťažnosť č. 28342/95) a neskôr rozvíjaná v ďalších početných prípadoch. Európsky súd pre ľudské práva pripúšťa zásah do konečného súdneho rozhodnutia, ako výnimku zo zásady právnej istoty a zo zásady *res iudicata*, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy fundamentálnej chyby súdneho rozhodnutia. Inými slovami, zásah (teda zrušenie alebo zmena konečného súdneho rozhodnutia) musí byť legálny (spôsobom ustanoveným zákonom), musí byť legitímny (legitimita je daná potrebou nápravy fundamentálnej chyby) a musí byť proporcionálny. Proporcionálnosť musí existovať medzi záujmom na nezmeniteľnosti konečného súdneho rozhodnutia (na jednej strane) a legitímnym cieľom zásahu (na strane druhej). Možno konštatovať, že Európsky súd pre ľudské práva pristupuje k posudzovaniu otázky proporcionality medzi označenými cieľmi tak, že záujem na zachovaní (nezmeniteľnosti) konečného súdneho rozhodnutia prevažuje. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva odklon od princípu právnej istoty je ospravedlniteľný iba v prípadoch, keď sa vyskytnú okolnosti podstatného a naliehavého charakteru. Právomoc vyšších súdov zrušovať alebo meniť záväzné a vykonateľné súdne rozhodnutia by mala byť vykonávaná na účely nápravy fundamentálnych chýb. Táto právomoc musí byť vykonávaná tak, aby bola v čo najvyššej možnej miere a dodržaná spravodlivá rovnováha medzi záujmami jednotlivca a potrebou zabezpečiť efektívnosť súdneho systému (*Giuran v. Rumunsko*, sťažnosť č. 24360/04).

26. Európsky súd pre ľudské práva chápe pojem „fundamentálna chyba“ pomerne úzko. Musí ísť o pochybenie, ktoré má vplyv na celkovú integritu a verejnú reputáciu súdneho procesu. Za takéto fundamentálne chyby možno (okrem iného) považovať arbitrárnosť rozhodnutia či zanedbanie vykonania dôležitých dôkazov. Fundamentálnou chybou naopak nie je nesprávna interpretácia právneho predpisu v prípadoch, kedy na určitú otázku existujú viaceré právne názory.

27. Vadu napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie je v prejednávanom prípade potrebné charakterizovať ako fundamentálnu z dôvodu, že rozhodnutím súdu prvej inštancie v danej veci došlo k porušeniu základných princípov mimosporového konania, keď súd povrchne a nedostatočne zistil skutočný stav veci, resp. svoju povinnosť skutočný stav veci zistiť v rozpore s kogentnými ustanoveniami CMP celkom opomenul.

28. Generálny prokurátor v danej veci odôvodnil dovolanie dovolacím dôvodom podľa § 83 písm. h) CMP, teda namietal nesprávny a neúplne zistený skutočný stav veci, t. j. majetku poručiteľa ku dňu smrti vo vzťahu ku konaniu podľa ustanovenia § 119 CMP (schválenie právneho úkonu maloletého).

29. V prejednávanej veci zo zápisnice spísanej na Notárskom úrade v Bratislave pred súdnou komisárkou JUDr. Violou Juráškovou vyplýva, že matka maloletej bola poučená o možnosti a následkoch odmietnutia dedičstva a následne vyhlásila, že dedičstvo odmieta, ktoré vyhlásenie aj vlastnoručne

podpísala. Predmetný právny úkon matky spĺňa formálne, ako aj obsahové náležitosti, ktoré pre neho zákon ukladá. Odmietnutím dedičstva nastáva stav, ako keby dedič, ktorý odmietol dedičstvo v čase smrti poručiteľa ani nejestvoval. „Uvoľňuje“ sa tak dedičská postupnosť pre ďalšie subjekty, ktorých dedičské právo je závislé od neexistencie dedičského práva dediča, ktorý dedičstvo odmietol. Odmietnutie dedičstva má teda nielen hmotnoprávne, ale aj procesnoprávne účinky. V konaní o dedičstve stratí ten, kto dedičstvo odmietol, postavenie účastníka konania - prestal byť totiž dedičom (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo162/2005, č. 69/2005 ZSP).

30. Dovolací súd po preskúmaní veci zistil, že poverená súdna komisárka vydala napadnuté rozhodnutie o schválení právneho úkonu za maloletú a to zákonnou zástupkyňou, matkou maloletej (odmietnutie dedičstva) pri nesprávnom, resp. nedostatočnom zistení skutkového stavu veci. Predmetom dokazovania v rámci konania podľa § 119 CMP je zistenie, či je právny úkon maloletého, ktorý za neho urobil jeho zákonný zástupca v záujme maloletého alebo nie. Preto musí súd, v danom prípade aj notár ako súdny komisár pri dokazovaní sústrediť pozornosť na množstvo hmotnoprávných skutočností - či je právny úkon urobený v súlade so zákonom, či je jeho predmetom dovolené plnenie, či zmluvná voľnosť účastníkov konania nie je obmedzená, či jeho vykonaním nehrozí potencionálna možnosť, že maloletému z toho právneho úkonu vzniká povinnosť, ktorú by nebol schopný splniť, ako aj aký dosah bude mať takýto právny úkon na majetok maloletého (pokiaľ ide o zisk či stratu).

31. Súd pri dokazovaní nie je viazaný návrhmi účastníkov, musí uplatniť vyhľadávací princíp a zistiť skutkový stav čo najobjektívnejšie. Len tak bude môcť rozhodnúť či právny úkon, ktorý za maloletého jeho zákonný zástupca urobil, je alebo nie je v súlade so záujmom maloletého. Schváliť ho môže len vtedy, ak pozitíva tohto právneho úkonu prevažujú potencionálne riziko, resp. negatíva, ktoré by z právneho úkonu mohli pre dieťa vyplynúť. Podľa § 160 ods. 1 CMP ak je v súvislosti s konaním o dedičstve potrebné schváliť právny úkon maloletého dediča súdom, je na schválenie právneho úkonu príslušný súd konajúci o dedičstve.

32. Podľa § 161 ods. 1 CMP v konaní o dedičstve poverí súd notára, aby vo veci konal a rozhodoval.

32.1. Podľa § 164 ods. 1 a 2 CMP v uznesení vydanom notárom sa okrem všeobecných náležitostí uvedie označenie súdu, ktorý notára poveril, a označenie notára, ktorý uznesenie vydal. (2) Uznesenie podpíše notár, ktorý ho vydal, a označí ho odtlačkom úradnej pečiatky notára.

33. S konaním o dedičstve je spojené konanie o schválení právneho úkonu dediča súdom. Vyplyva to z jazykového znenia § 160 ods. 1 CMP, ktoré označuje za príslušný na schválenie právneho úkonu súd konajúci o dedičstve. Spojenie vyplýva aj z ustanovenia § 160 ods. 2 CMP. Dedičský súd rozhoduje o schválení právneho úkonu dediča uznesením. Takúto interpretáciu je potrebné prijať napriek tomu, že z ustanovenia § 120 ods. 1 CMP vyplýva, že poručenský súd rozhoduje o schválení právneho úkonu maloletého rozsudkom. Ustanovenie § 163 a ustanovenie § 160 ods. 2 CMP sú lex specialis vo vzťahu k právnej úprave ustanovení v § 120 ods. 1 CMP a to rozhodovanie vo forme rozsudku. Uznesenie o schválení právneho úkonu dediča vydáva v konaní v prvej inštancii notár ako súdny komisár, ktorý je poverený na vykonanie úkonov súdu v konaní o dedičstve. Na základe § 160 CMP má dedičský súd oprávnenie rozhodnúť o schválení, neschválení právneho úkonu maloletého dediča alebo dediča, ktorý na právny úkon nie je spôsobilý.

34. Podľa § 197 CMP súd zistí majetok a dlhy poručiteľa a vykoná ich súpis. Jednou z hlavných úloh dedičského súdu, notára ako súdneho komisára je zistiť majetok a dlhy poručiteľa. Dedičský súd, t. j. notár ako súdny komisár sa pri zisťovaní majetku a dlhov poručiteľa riadi všeobecnými pravidlami dokazovania v mimosporovom konaní (§ 35 až § 37 CMP). Dedičský súd je povinný zistiť skutočný stav veci (vyšetrovací princíp), pričom nie je limitovaným dôkaznými návrhmi účastníkov konania, ani ich zhodnými skutkovými tvrdeniami. Súpis majetku a dlhov poručiteľa nie je výrokom súdneho rozhodnutia, súpis je procesným úkonom dedičského súdu, t. j. notára ako súdneho komisára a vo väčšine prípadov bude súpis majetku a dlhov poňatý do zápisnice z pojednávania. Ak dedičský súd nevydá bezprostredne po vykonaní súpisu rozhodnutie o dedičstve (§ 203), môže neskôr súpis dopĺňať alebo meniť podľa aktuálneho stavu skutkových záverov o majetku a dlhoch poručiteľa.

35. Z citovaného zákonného ustanovenia § 36 CMP vyplýva, že v mimosporových konaniach, ktorým je aj konanie o schválení právneho úkonu maloletého (§ 111 písm. i) CMP), platí vyšetrovacía zásada, ktorá znamená, že súd je povinný zisťovať čo najdôslednejšie skutočný stav veci. Pri rozhodovaní o schválení právneho úkonu zákonného zástupcu maloletého posudzuje predovšetkým to, či uzavretie daného úkonu je v záujme maloletého dieťaťa, pričom však, keďže ide o starostlivosť o maloletých, súd si sám musí zabezpečiť dostatok podkladov na to, aby mohol v čase svojho rozhodnutia posúdiť túto otázku.

36. V predmetnom prípade dal najvyšší súd za pravdu dovolaniu generálneho prokurátora, keď poverená súdna komisárka v rámci konania, ktorým bol schválený právny úkon odmietnutia dedičstva za maloletého dediča nesprávne, resp. neúplne zistila skutočný stav majetku poručiteľa vzhľadom na uvedené skutočnosti. Zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 14.9.2020 nesporne vyplynulo, že súdna komisárka oboznámila prítomných s pasívami dedičstva vo výške 50 000 €, oboznámila ich s aktívami dedičstva tak ako súd vyššie uviedol, s nehnuteľnosťami, ktoré nevyplyvajú zo zápisnice z pojednávania v akej hodnote tieto boli stanovené. Až z uznesenia vydaného súdnou komisárkou JUDr. Violou Juráškovou pod č. k. 69 D 397/2019 zo dňa 16.6.2021 bolo zistené, že všeobecná hodnota majetku poručiteľa je 83 843 €, ktorý majetok pozostával z nehnuteľností v katastrálnom území R., a to konkrétne išlo o dvojizbový byt na I. poschodí bytového domu súpisné číslo XXXX, na M. XX, vrátane spoluvlastníckeho podielu na tomto byte a pozemku v I a tiež nehnuteľného majetku - pozemkov v kat. úz. U., obec U., okres L.. Výška dlhov bola stanovená podľa tohto uznesenia v sume 24 897,25 €, ktoré tu zároveň boli špecifikované. Čistá hodnota dedičstva predstavovala teda sumu 58 945,75 €. Zároveň bolo potvrdené toto dedičstvo štátu a to Slovenskej republike ako odúmrt'. Toto rozhodnutie nenadobudlo právoplatnosť, nakoľko bolo proti nemu podané odvolanie a to zo strany Slovenskej republiky - Okresný úrad Bratislava.

37. Najvyšší súd v predmetnej veci poukazuje aj na rozhodnutie - rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 19.2.1976, 1 Cz 12/76 publikovaný pod R 46/77, podľa ktorého pre rozhodnutie o schválení právneho úkonu odmietnutia dedičstva, urobeného v zastúpení maloletého dediča jeho zákonným zástupcom, musí mať súd zistené údaje o povahe, druhu a cene majetku poručiteľa a o výške jeho dlhov. Je zrejmé z uvedeného, že súdna komisárka takýmto spôsobom nepostupovala, pričom nedá nespomenúť najvyššiemu súdu, že dôkazné bremeno, zodpovednosť za riadne zistenie skutočného stavu veci má v danom prípade súd. Na čl. 6 CMP nadväzujú aj ďalšie ustanovenia mimosporového kódexu normujúce, že súd je povinný zistiť skutočný stav veci (§ 35 CMP) a vykonať aj dôkazy ako nenavrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. apríla 2003, podľa ktorého je všeobecný súd povinný a oprávnený v nesporných - mimosporových konaniach vykonávať dôkazy nielen v rozsahu svojej zákonnej kompetencie ale aj v rozsahu ústavnej zodpovednosti za zistenie skutkového stavu, ktoré nemôže závisieť od vôle účastníkov konania (IV. ÚS 78/03).

38. Vychádzajúc z uvedeného nemôže dovolací súd konštatovať iné, než, že napadnuté rozhodnutie, ktoré súd prvej inštancie vydal na podklade ním vykonaného dokazovania a nedostatočne zisteného skutkového stavu je v rozpore s princípom materiálnej pravdy a vyšetrovacím princípom, na ktorých je postavené civilné mimosporové konanie. Preto súdu prvej inštancie je potrebné vytknúť nesprávne, resp. neúplne zistený skutkový stav, na ňom založené rozhodnutie s ohľadom na predmet a povahu konania neobstojí a toto rozhodnutie je potrebné považovať za arbitrárne až neudržateľné. V danom prípade z obsahu spisu nevyplynulo a ani zo samotného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, že by sa súd, resp. poverená súdna komisárka v súlade s § 119 CMP zaoberala vzhľadom na uvedené skutočnosti či právny úkon (odmietnutie dedičstva), ktorý urobila zákonná zástupkyňa maloletej je alebo nie je v záujme maloletého. Obsah spisu, resp. najmä zápisnica o pojednávaní zo dňa 14.9.2020 v kontexte s uznesením vo veci prejednávania dedičstva po uvedenom poručiťovi zo dňa 16.6.2021 tomu nezodpovedajú, najmä, keď rozhodnutie o dedičstve v časti uvedeného dlhu, v ktorom je vyšpecifikovaná výška dlhu na sumu 24 897,25 € nezodpovedá odhadu dlhu vo výške 50 000 €, ktorý bol učinенý dňa 14. septembra 2020, ktorý je v zjavnom nepomere s touto sumou. Takto nedostatočne zistený skutkový stav nemohol teda postačiť na výrok napadnutého uznesenia a nemohol byť preskúmaný v tomto smere, najmä záujem

maloletého dieťaťa, ktoré vyžaduje ustanovenie § 119 CMP. Závažným dôsledkom nedostatočného zistenia skutočného stavu veci zo strany súdu je potom aj konštatovanie bezprostredného zásahu do práva dieťaťa a to právo dediť vzhľadom na ďalší procesný postup súdnej komisárky v prejednávannej veci.

39. Vzhľadom na to, že súd prvej inštalácie dôsledne nerešpektoval ustanovenie § 36 CMP, na zistenie skutočného stavu veci nevykonával potrebné dokazovanie, preto neboli preukázané ani všetky okolnosti, ktoré sú relevantné pre rozhodnutie o schválení právneho úkonu za maloletého.

40. Práve na základe týchto skutočností dovolací súd uzatvára, že súd prvej inštalácie objasnil skutkový stav nedostatočne a neúplne a v konečnom dôsledku je tak napadnuté rozhodnutie vo výslovnom rozpore s čl. 6, § 35 a § 36 CMP teda principiálnymi základmi mimosporového konania (vyšetrovací princíp a princíp materiálnej pravdy) pričom táto vada predstavuje v danom prípade takú závažnú okolnosť, že je potrebné ju vnímať ako fundamentálnu vadu, ktorou rozhodnutie trpí a preto záujem na náprave tejto vady prevyšuje záujem nad rešpektovaním princípu, tzv. princípu právnej istoty. Z uvedeného vyplýva, že princíp proporcionality bol dodržaný a dovolanie generálneho prokurátora bolo v zmysle ustanovenia § 78 CMP prípustné i opodstatnené. Dovolací súd preto napadnuté rozhodnutie v zmysle § 449 ods. 1 CSP v spojení s § 86 CMP zrušil a vec vrátil súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie. Pre posúdenie otázky, či právny úkon matky maloletej - odmietnutie dedičstva po poručiteľovi je v záujme maloletého alebo nie je v záujme maloletého, je významné správne zistiť majetok a dlhy poručiteľa a vykonať ich súpis (ustanovenie § 197 CMP), určiť všeobecnú hodnotu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predĺženia v čase smrti poručiteľa (ustanovenie § 200 CMP) a až na základe dôsledného zistenia týchto skutočností môže súd prvej inštalácie úkon matky maloletého - odmietnutie dedičstva správne posúdiť.

41. Toto rozhodnutie prijal senát dovolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok prípustný nie je.